

Agnieszka Gołda, Katarzyna Tałuc¹

Międzynarodowa współpraca publikacyjna patrologów na przykładzie analizy korespondencji ks. profesora Wincentego Myszora z Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

1. Wprowadzenie

O działalności naukowej, w tym publikacyjnej, ks. Wincentego Myszo-
ra (1941-2017)² napisano dotąd niewiele, a w opracowaniach pojawiły się

¹ Dr hab. Agnieszka Gołda, prof. UŚ, pracownik Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; e-mail: agnieszka.golda@us.edu.pl; ORCID: 0000-0001-6571-5304. Dr hab. Katarzyna Tałuc, prof. UŚ, pracownik Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; e-mail: katarzyna.taluc@us.edu.pl; ORCID: 0000-0001-8944-6209.

² Ks. W. Myszor urodził się 22 maja 1941 roku w Chelmie Śląskim. W 1965 roku, po ukończeniu Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie, przyjął święcenia kapłańskie. Jednocześnie, w 1964 roku, rozpoczął dwuletni kurs licencjacki w Krakowskim Seminarium Duchownym i związał się z seminarium ks. prof. Mariana Michalskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Dzięki temu patrologowi zainteresował się rękopisami z Nag Hammadi. 20 lutego 1969 roku natomiast ukończył studia na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie, uzyskując stopień licencjata na podstawie rozprawy „Zagadnienia herezji w listach św. Cypriana”. Wysoki poziom pracy licencjackiej pozwolił na zatwierdzenie jej jako magisterskiej, co pozwoliło ks. W. Myszorowi uzyskać stopień magistra teologii o specjalności patrologia 27 czerwca tego samego roku na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W tej uczelni podjął zatrudnienie w Katedrze Patrologii i obronił w 1973 roku doktorat o tytule „Gnostycyzm w tekstach z Nag Hammadi”. Również na warszawskiej uczelni nadano mu 6 grudnia 1982 roku stopień doktora habilitowanego w zakresie teologii ze specjalnością literatury starochrześcijańskiej na podstawie nieopublikowanej jeszcze wówczas monografii o tytule *Anapausis w teologii chrześcijańskich gnosty-*

jedynie ogólne analizy jego dorobku³. Zwrócono uwagę na podjęte przez

ków. W 1990 roku ks. W. Myszor uzyskał tytuł profesora, a od 1996 roku pracował na stanowisku profesora zwyczajnego. Przez lata pełnił wielokrotnie funkcje dyrektorskie i kierownicze na warszawskiej Alma Mater, także prodziekana i dziekana Wydziału Teologicznego i Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej oraz prorektora (1993-1995). Od 1998 roku ks. W. Myszor zajął się organizacją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, którego pierwszym dziekanem został w 2001 roku. Przez lata jako badacz współpracował m.in. z takimi instytucjami, jak Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ponadto z redakcjami ważnych opracowań naukowych, jak *Encyklopedia katolicka* przygotowywana przez ks. Feliksa Gryglewicza, ks. Romualda Łukaszyka i Zygmunta Sułowskiego (t. 1-20, Lublin 1973-2014) czy *Powszechna encyklopedia filozofii* powstała zespołowo pod kierunkiem ks. Andrzeja Maryniarczyka SDB (t. 1-10, Lublin 2001-2009). Współtworzył czasopisma naukowe i serie, jak „Vox Patrum”, „Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy”, „Studia Antiquitatis Christianae” i „Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova”, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”. Przygotował samodzielnie szereg tłumaczeń tekstów gnostyckich z czasów wczesnochrześcijańskich, a współpracował również przez lata z Albertyną Szczudłowską-Dembską przy powstawaniu podręczników i opracowań leksykalnych z zakresu języka koptyjskiego. Wynikiem tej zróżnicowanej działalności było ponad 300 publikacji. Za działalność naukową, translatorską i organizacyjną ks. W. Myszor otrzymał wiele nagród, w tym zespołową II stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych (1983), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1990), Złoty Krzyż Zasługi przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej (2001), Złotą Odznakę za Zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2005), Nagrodę Zespołową Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za współautorstwo opracowania *Literatura Grecji starożytnej* (t. 1-2, Lublin 2005), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski Prezydenta Rzeczypospolitej (2012), „Lux ex Silesia” (2013) i pośmiertnie Złotego FENIKSA Stowarzyszenia Wydawców Katolickich za działalność translatorską (2017). Ksiądz Profesor zmarł po długiej chorobie 19 lutego 2017 roku w Katowicach. Więcej na temat życia i działalności naukowej ks. W. Myszora można odnaleźć w publikacji: *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora. (Wybór korespondencji)*, ed. K. Tałuc, Katowice 2019, s. 15-29.

³ M. Kozłowski, *Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017) – badacz antyku chrześcijańskiego*, „Nowy Filomata” 1 (2017) s. 142; L. Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, VoxP 57 (2012) s. 12-13; S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, VoxP 68 (2017) s. 843, 845-848; A. Muc, *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. Prof. Wincentego Myszora. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień-grudzień 2013 roku)*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1 (2014) s. 253-255; B. Warząchowska, *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 295.

patrologa kierunki badawcze, przypomniano różnorodność typologiczną tekstów i podkreślono ich międzynarodowy format. Ks. W. Myszor był autorem „ponad 300 naukowych, przeważnie patrystycznych, publikacji (w tym 15 druków zwartych – książek, 20 redakcji dzieł zbiorowych, 148 artykułów, 48 recenzji i omówień książek, 94 haseł w słownikach i encyklopediach, 10 bibliografii i sprawozdań naukowych)”⁴. Poświęcone były one gnozie, literaturze wczesnochrześcijańskiej, także chrześcijańskiej literaturze polemicznej, dziejom chrześcijaństwa II i III wieku (ze szczególnym uwzględnieniem życia społecznego chrześcijan) oraz językowi koptyjskiemu⁵. Zagadnienia, którymi ks. W. Myszor zajmował się naukowo, wymagały nawiązania kontaktów z innymi badaczami, jak bowiem napisał: „W badaniach nad gnostycyzmem jestem w Polsce osamotniony i dlatego konieczny jest dla mnie kontakt z innymi pracownikami tej dziedziny”⁶.

Elitarność rozważań spowodowała, że jako jeden „z nielicznych wówczas polskich naukowców współpracował także w bliskich sobie dziedzinach z zagranicznymi ośrodkami naukowymi”⁷, co nie było oczywiste, gdyż wpływ na naukę uprawianą w okresie PRL-u miała sytuacja polityczna, ekonomiczna (np. brak dewiz)⁸ i społeczna⁹. Trzeba jednak przyznać, że

⁴ Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 843.

⁵ W latach 1970-1972 ukończył lektorat języka koptyjskiego w Instytucie Orientalistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354, s. [1].

⁶ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 36.

⁷ Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844. Wśród polskich patrologów współpracę międzynarodową, zapoczątkowaną jeszcze w okresie PRL-u, prowadzili również księża profesorowie, m.in. Bogdan Czesz, Franciszek Drączkowski, Augustyn Eckmann, Stanisław Longosz, Szczepan Pieszczoł, Marek Starowieyski.

⁸ Przykładowo w 1971 roku Ministerstwo Nauki wydało zaledwie kilkaset dolarów na wyjazdy polskich badaczy na konferencje opłacane w zasadniczej części przez zapraszającą ich stronę niemiecką. Robert Bosch Stiftung ze Stuttgartu pod koniec lat siedemdziesiątych wyasygnował na przyjazdy Polaków na konferencje kwotę 150 000 marek (ok. 83 000 dolarów). D. Pick, *Ponad żelazną kurtyną. Kontakty społeczne między PRL i RFN w okresie détente i stanu wojennego*, Warszawa 2016, s. 269-270.

⁹ Inaczej układała się współpraca uczonych z uczelniami z krajów bloku wschodniego, a inaczej – z Zachodu. Gdy idzie o relacje badawcze z instytucjami zza żelaznej kurtyny, to sprzyjały im umowy dwustronne, w tym państwowe, rządowe i międzyresortowe, zawierane po zakończeniu II wojny światowej. Polska Akademia Nauk podpisywała porozumienia resortowe. Dokumenty te dotyczyły np. kształcenia kadr i współpracy uniwersyteckiej. Najlepiej w przypadku państw z Europy Zachodniej rozwijało się partnerstwo z Francją (np. doksztalcanie uczonych i inżynierów, projekty badawcze, wymiana

Polska w bloku wschodnim była [...] wyjątkiem. Traktowana przez ZSRR jako swoisty poligon doświadczalny miała znacznie rozleglejszy margines swobód, zwłaszcza w kulturze i nauce, ale także w kwestiach wyznaniowych, gospodarczych i, w mniejszym stopniu, ustrojowych¹⁰.

Rozwój badań nie był tak mocno blokowany przez władze, jak to miało miejsce w Czechosłowacji, Niemieckiej Republice Demokratycznej, Rumunii, Bułgarii i na Węgrzech, a zwłaszcza w Związku Radzieckim. Po 1956 roku nastąpiło nawet krótkotrwale otwarcie kraju, w tym nauki, na Zachód. Badacze mogli wybierać zagadnienia badawcze¹¹, a pojawiły się też możliwości zakupu zagranicznej literatury naukowej (były one umiarkowane z uwagi na brak wystarczających funduszy)¹². Naukowcy zyskali również okazje wyjazdów, dzięki czemu uczestniczyli w badaniach naukowych prowadzonych poza blokiem wschodnim¹³. W latach siedemdziesiątych sytuacja międzynarodowej wymiany naukowej zauważalnie zaczęła się poprawiać. Coraz więcej szkół wyższych nawiązywało łączność

stypendialna, sympozja i seminaria, bezpośrednie kontakty między uczelniami obu krajów), Wielką Brytanią (w ramach kontraktu z British Council), Włochami (dzięki umowie z Consiglio Nazionale delle Ricerche), krajami skandynawskimi, Belgią, w mniejszym stopniu z Holandią, Szwajcarią, a politycznie utrudnione były relacje z Republiką Federalną Niemiec (od początku lat siedemdziesiątych współpraca była już bardziej intensywna). Poza Europą najszerze kontakty naukowe utrzymywano ze Stanami Zjednoczonymi, a luźniejsze – z Kanadą i Japonią. Por. J. Connelly, *Zniewolony uniwersytet. Sowietyzacja szkolnictwa wyższego w Niemczech wschodnich, Czechach i Polsce 1945-1956*, tł. W. Rodkiewicz, Warszawa 2014; W. Krauze – T. Wujek, *Współpraca naukowa Polski Ludowej z zagranicą*, Warszawa 1974; L. Małczak, *Współpraca naukowa PRL z drugą Jugosławią*, „Poznańskie Studia Slawistyczne 19 (2020) s. 117-133; Pick, *Ponad żelazną kurtyną*; J. Różewicz – W. Rolbiecki, *Współpraca nauki polskiej z nauką radziecką w 30-leciu PRL*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 4 (1977) s. 719-734.

¹⁰ L. Zasztowt, *Wstęp*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 12.

¹¹ Choć od 1959 roku nie obywało się bez nacisków władz na np. przedstawicieli nauk humanistycznych. W. Roszkowski, *Polityczne i społeczno-gospodarcze uwarunkowania rozwoju nauki w Polsce 1944-1989*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 82.

¹² J. Dybiec, *Warunki rozwoju nauk humanistycznych i społecznych*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 256.

¹³ Zasztowt, *Wstęp*, s. 13.

z ośrodkami europejskimi i pozaeuropejskimi¹⁴. W połowie dekady była ona na tyle rozbudowana, że – w odniesieniu do Republiki Federalnej Niemiec – „ambasada polska uznała, iż w praktyce utracono kontrolę nad indywidualnymi kontaktami polskich naukowców z uczelniami zachodnioniemieckimi”¹⁵. Intensywne kontakty z nauką Niemiec zachodnich kultywowano nawet podczas stanu wojennego. Polscy badacze byli wspierani stypendiami naukowymi, łatwiejszymi do uzyskania niż wcześniej oraz dłużej trwającymi¹⁶.

Polskie wszechnice, w tym Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, zatrudniająca ks. W. Myszora w latach 1969-2001¹⁷, gościły badaczy z Zachodu¹⁸. Zainicjowane podczas tych wizyt relacje skutkowały zagranicznymi wyjazdami naukowo-dydaktycznymi uczonych (bywało, że i studentów). Przykładem mogą być studia patrologów znad Wisły w międzynarodowym Istituto Patristico Augustinianum w Rzymie już w latach siedemdziesiątych, które ukończyli badacze tej miary, co ks. prof. dr hab. Stanisław Longosz¹⁹. Uczelnie stawały się też członkami międzynarodowych organizacji²⁰, pojawiły się możliwości otrzymania stypendiów o cha-

¹⁴ Dybiec, *Warunki rozwoju nauk humanistycznych*, s. 256; J. Głuchowski, *Zagraniczne pobyty akademickie pracowników UMK w okresie PRL-u*, Toruń 2021, s. 100-210.

¹⁵ Pick, *Ponad żelazną kurtyną*, s. 269-270. Por. też: Głuchowski, *Zagraniczne pobyty akademickie*, s. 83.

¹⁶ Głuchowski, *Zagraniczne pobyty akademickie*, s. 92.

¹⁷ Od połowy lat sześćdziesiątych na uczelnię przyjeżdżali naukowcy z zagranicy. J. Mandziuk, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954-1999*, Warszawa 1999, s. 29.

¹⁸ Przyjeżdżali uczeni z wielu ośrodków, w tym z Bonn, Tybingi, Rzymu, Paryża, Moguncji, Salzburga. Pracownicy Akademii z kolei brali udział w kongresach i sympozjach organizowanych przez zagraniczne towarzystwa naukowe i uczelnie.

¹⁹ S. Longosz, *Polacy w Instytucie Patrystycznym w Rzymie*, VoxP 2 (1982) s. 214-216.

²⁰ Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie w 1973 roku wstąpiła do zgromadzenia generalnego Fédération internationale des Universités Catholiques, dzięki czemu rektorzy i prorektorzy wyjeżdżali na spotkania do New Delhi, Porto Alegre w Brazylii, Louvain, Paryża, Lizbony, Rzymu, Angers, Mediolanu. Od lat siedemdziesiątych uczelnia nawiązała także współpracę z Institut Catholique de Paris, choć początkowo nie miała ona charakteru formalnego, a w 1978 roku – z Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn. Szkoła podjęła też kontakty z uczelniami w Angers, Moguncji, Ratyzbonie, Nawarze, Monachium. Badawcze więzi łączyły ją z ośrodkami w Belgii, Holandii, Austrii, Włoszech, Hiszpanii, Szwecji, próbowano łączności z uniwersytetami szwajcarskimi. Utrzymywała związki z niemal wszystkimi uczelniami teologicznymi w Europie, a także z wybranymi w Ameryce Północnej i Afryce. Wzmóżona współ-

rakterze naukowym i kulturalnym, a ponadto działały fundacje ułatwiające kontakty międzynarodowe²¹.

Rozwój współpracy naukowej niejednokrotnie był następstwem prywatnych znajomości²². Historyk Julian Dybiec stwierdził, że „Kontakty osobiste uczonych polskich z europejskimi i światowymi instytucjami naukowymi stanowią wciąż obszar bardzo mało znany i opracowany”²³. Dlatego też celem artykułu była próba odtworzenia relacji badawczych patrologów na przykładzie indywidualnych działań ks. W. Myszora, który swoje zainteresowania naukowe mógł pogłębiać m.in. dzięki kontaktom zagranicznym. Zapoczątkowana przez niego współpraca międzynarodowa miała wiele wymiarów. Komunikował się listownie z uczonymi, instytucjami i organizacjami międzynarodowymi. Te asocjacje nie miały charakteru administracyjnego, lecz wynikały z pozytywnego odbioru dokonań naukowych ks. W. Myszora poza granicami kraju, dokonań sytuujących się w obszarze zainteresowań międzynarodowych. Ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański, prorektor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, przyznał nawet:

Obecność naszych pracowników w nauce światowej staje się szczególnie widoczna na kongresach naukowych – bardzo wyspecjalizowanych (jak np. koptologów czy albertologów) czy też bardziej ogólnych (jak np. kongresy biblistów, socjologów religii czy międzynarodowe kongresy prawa kanonicznego)²⁴.

praca międzynarodowa nastąpiła w latach osiemdziesiątych, mimo trudności stanu wojennego. Dzięki temu w roku akademickim 1983/1984 ok. 50 pracowników wyjechało z wykładami na uczelnie zagraniczne. Zob. Mandziuk, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej*, s. 31-33, 54-56, 64-66. Por. też: A. Lewek, *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (I.VIII.1969-30.VI.1970)*, STV 1 (1971) s. 453-455, 459-463, 468-469, 471; A. Lewek, *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (I.VII.1970-31.I.1971)*, STV 2 (1971) s. 191-192, 194, 198; E. Ozorowski, *Akademia Teologii Katolickiej w pierwszym semestrze roku akademickiego 1971/72*, STV 2 (1972) s. 395-396, 398-399; H.C. Podolski, *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (Semestr letni r. akad. 1973/74)*, STV 1 (1975) s. 339-340; R. Sobański, *Akademia Teologii Katolickiej w ciągu dwudziestopięciolecia*, STV 2 (1980) s. 192-193.

²¹ J. Walkusz, *Relacje Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z zagranicą w okresie PRL*, RH 2 (2018) s. 241.

²² Głuchowski, *Zagraniczne pobyty akademickie*, s. 19.

²³ Dybiec, *Warunki rozwoju nauk humanistycznych*, s. 256.

²⁴ Sobański, *Akademia Teologii Katolickiej*, s. 193.

Jak wynika z zachowanej korespondencji, polski uczony otrzymywał propozycje udziału i partycypował w projektach międzynarodowych. Od połowy lat siedemdziesiątych wyjeżdżał w celach naukowych, odbywał staże i przeprowadzał kwerendy biblioteczne w ośrodkach naukowych w Niemczech²⁵ i Francji²⁶. Brał udział w światowych kongresach koptologicznych²⁷ oraz gościnnie wykładał poza Polską²⁸. Należał do Association Internationale d'Études Patristiques i International Association of Byzantine Studies. Nieznane są natomiast wydarzenia towarzyszące ogłaszaniu dorobku w zagranicznych wydawnictwach teologicznych, egiptologicznych i koptologicznych. W artykule opisano te przedsięwzięcia, w których uczestniczył ks. W. Myszor, a skutkowały one lub mogły skutkować wydaniem tekstu za granicą. Zwrócono też uwagę na działania bibliograficzne patrologa, który co prawda nie był redaktorem międzynarodowych rejestrów, ale współtworzył je, nadsyłając dokumentację. Dzięki temu wzbogacony zostanie życiorys naukowy ks. W. Myszora oraz obraz nawiązanej w okresie PRL-u i kontynuowanej po 1989 roku współpracy międzynarodowej. Scharakteryzowane fakty będą przykładem kontaktów polskiego środowiska patrologów z przedstawicielami nauki europejskiej i nie tylko.

By odtworzyć wskazane zjawiska, konieczne stało się przeprowadzenie analizy krytycznej spuścizny rękopiśmiennej uczonego, przechowywanej w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach²⁹. Badaniu

²⁵ W Johann-Adam-Möhler-Institute für Ökumenik w Paderborn w 1975 roku, a w Bonn w 1986 roku, planując spotkać się z wykładowcami Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität, oraz w 2006 roku, przeprowadzając kwerendę w bibliotece Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn.

²⁶ W Institut Catholique w Paryżu w 1995 roku.

²⁷ W kongresie w Kairze w 1976 oraz Warszawie w 1984 roku.

²⁸ W Mitbegründern des Berliner Arbeitskreises für koptisch-gnostische Schriften w latach 1980-1982, Fachbereich Katholische Theologie und Studium generale przy Johannes Gutenberg Universität Mainz w 1982 i 1990 roku, Theologische Fakultät Paderborn w 1983 roku, Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn w 1988 roku.

²⁹ Korespondencję do Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach przekazał ks. W. Myszor po jej wcześniejszej selekcji i uporządkowaniu. Kwerendą objęto dokumenty rękopiśmienne. Dokumenty ze spuścizny po ks. W. Myszorze przechowywane na nośnikach elektronicznych zostały wyłączone z niniejszego opracowania. Decyzja ta była podyktowana między innymi zakresem ilościowym tych źródeł i koniecznością przeprowadzenia, przed omówieniem i charakterystyką, ich selekcji oraz klasyfikacji, co też wiąże się z uwzględnieniem dodatkowych narzędzi metodologicznych właściwych wypowiedziom cyfrowym. Przechowywane w Archiwum rękopisy obejmują 25 jednostek archiwalnych z lat 1965-2012. Zanalizowane pochodzą z sześciu jednostek o sygnaturach

poddano listy wysyłane przez ks. W. Myszora lub do niego skierowane, w tym te o charakterze oficjalnym i prywatnym, w których znalazły się wzmianki na temat planowanej lub już trwającej międzynarodowej współpracy publikacyjnej i bibliograficznej. Z uwagi na podjęty temat konieczne były również badania opracowań bibliograficznych, w których zarejestrowano dorobek patrologa. W ten sposób dokonano porównania informacji odnalezionych w archiwaliach z rzeczywistymi osiągnięciami publikacyjnymi. Niezbędnymi metodami okazały się również historyczna i biograficzna, które pozwoliły umiejscowić analizę korespondencji w pewnych kontekstach oraz skonfrontować znane z literatury fakty z nowo odkrytymi w archiwaliach.

2. Międzynarodowa współpraca publikacyjna

Materialnym efektem działań podjętych przez ks. W. Myszora poza granicami Polski były publikacje. W literaturze wymienia się najczęściej – gdy idzie o ten rodzaj jego dokonań – kontakty z Patristische Kommission der Akademien der Wissenschaften Arbeitsstelle w Bonn, która ogłaszała serię „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”³⁰. Wiadomo również, że patrolog współpracował z periodykami, takimi jak „Theologische Literaturzeitung”³¹, „Jahrbuch für Antike und Christentum”³², „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”³³ oraz z redakcjami przygotowującymi wydawnictwa informacyjne, w tym *Lexikon für Theologie und Kirche*, który wychodził we Freiburgu w oficynie Verlag Herder. W latach 1998-2000 opracował do niego hasła: *Ptolemaios*, *Gnostiker*, *Seleukianer*, *II. Apokryphe Schriften*, *Paraphrase des Sem*, *Traktat*

od 169/1 do 169/6. W jednostce 169/1 nie odnaleziono informacji związanych z tytułową problematyką. Por. H. Dudała, *Spuścizny uczonych w zasobie Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach – wybrane problemy gromadzenia, opracowania oraz udostępniania*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 1 (2019) s. 16.

³⁰ Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844.

³¹ Istnieje od 1876 roku. Jest to najstarsze czasopismo z zakresu teologii i religioznawstwa w Niemczech. Obecnie publikowane przez Evangelische Verlagsanstalt w Lipsku.

³² Założone w 1958 roku we Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn.

³³ Czasopismo powołano w 1971 roku. W literaturze można odnaleźć informację, że w latach 1984-1990 współpracował z nim „w zakresie informacji naukowej” (Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor Wincenty*, s. 19).

*des Shem, Theodotos Gnostiker*³⁴. Redaktorzy wydawnictwa Verlag Herder regularnie kontaktowali się z ks. W. Myszorem przez cały okres przygotowywania tekstów do publikacji w *Lexikons für Theologie und Kirche*. Z zachowanego listu z 24 lipca 1997 roku³⁵ można się dowiedzieć, że osobą pośredniczącą w nawiązaniu tej współpracy był ks. prof. Ernst Dassmann (ur. 1931), który w latach 1969-1996 był związany z Katholisch-Theologische Fakultät Universität Bonn. W związku z jego zainteresowaniami naukowymi, obejmującymi historię wczesnego chrześcijaństwa, zwłaszcza dzieła Ojców Kościoła Pawła, Ambrożego i Augustyna, i w związku z doświadczeniem w pracy redakcyjnej nad wydawnictwami informacyjnymi (był głównym redaktorem „Reallexikon für Antike und Christentum. Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt”) oraz nad periodykami („Jahrbuch für Antike und Christentum”), mógł służyć pomocą jako doradca, wskazując osoby z międzynarodowego środowiska będące specjalistami w konkretnych tematach z zakresu szeroko rozumianej historii wczesnego Kościoła. Z ks. E. Dassmannem kapłan polski spotkał się w 1988 roku, kiedy wykladał gościnnie na Uniwersytecie w Bonn. List z lipca 1997 roku zawierał propozycję przygotowywania jednego hasła – *Ptolemaios, Gnostiker* – do tomu ósmego i kolejnych trzech – *Seleukianer, Sem/Semiten, II.1. Apokryphon: Die Paraphrase des Sem (NHC VII,1), Sem/Semiten, II.2. Apokryphon: Traktat des Shem (syr.)* do tomu następnego. Redakcja wydawnictwa podała także wymogi edytorskie odnośnie do nadsyłanych tekstów i terminy. List kończyła prośba o rekomendacje innych osób w przypadku rezygnacji z propozycji oficyny. Następne listy z Verlag Herder (z 2 września 1997, 10 września 1998, 24 grudnia 1998 roku)³⁶ dotyczyły uwag korektorskich, zawierały relacje z przebiegu prac nad poszczególnymi etapami przygotowywania redakcyjnego tomu ósmego. W grudniu 1997 roku³⁷ wydawnictwo informowało o ukazaniu się tomu szóstego leksykonu, złożeniu do druku tomów siódmego oraz ósmego i zapowiedzi druku tomu dziewiątego na wiosnę 2000 roku. Wspomniano również o przygotowaniach do wysłania zaproszeń przy współtworzeniu tomu dziesiątego. 1999 rok upłynął nad korektą haseł

³⁴ L. Lach-Bartlik, *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, VoxP 57 (2012) s. 29.

³⁵ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 234-240. Dopisek odręczny ks. W. Myszora na liście z lipca 1997 roku świadczył o wyrażeniu zgody na współpracę z wydawnictwem.

³⁶ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 249, 282, 272.

³⁷ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 2.

nadsyłanych do tomu dziewiątego publikacji³⁸. Korespondencja z Verlag Herder, wydawcą *Lexikons für Theologie und Kirche*, trwała do 2001 roku, do momentu ukończenia prac nad wszystkimi tomami tego wydawnictwa informacyjnego. Mimo że ks. W. Myszor nie brał jako autor haseł czynnego udziału we współtworzeniu ostatnich dwóch tomów, był powiadamiany o przebiegu prac i przewidywanym terminie sfinalizowania ostatecznej postaci leksykonu³⁹. Redakcja wydawnictwa najwidoczniej dobrze oceniła współpracę z ks. W. Myszorem, ponieważ jeszcze w tym samym roku przesłano kapłanowi publikację Karla Wolfganga Trögera pod tytułem *Die Gnosis. Heilslehre und Ketzer Glaube* z sugestią sporządzenia jej recenzji. Brak jakiegokolwiek notatki polskiego patrologa na tym piśmie, podobnej w treści do tych zamieszczanych na wcześniejszych listach z Verlag Herder, a także nieodnotowanie w bibliografii prac kapłana recenzji tej książki dowodzi rezygnacji z propozycji wydawnictwa⁴⁰.

Z rejestrów publikacji ks. W. Myszora⁴¹ wynika, że dorobek ogłoszony poza granicami kraju był większy. Złożyły się na niego teksty wydane w większości od końca lat siedemdziesiątych do końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku⁴². Poza wymienionymi periodykami niemieckimi pa-

³⁸ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 138, 155.

³⁹ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 271.

⁴⁰ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 319.

⁴¹ *Bibliografia dorobku naukowego Księdza profesora dr. hab. Wincentego Myszora (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. A. Reginek – G. Strzelczyk – A. Żądło, Katowice 2009, s. 25-44; Lach-Bartlik, *Wykaz drukowanych prac*, s. 21-34; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 851-856.

⁴² W. Myszor, *L'état actuel des études coptologiques en Pologne*, „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie” 8 (1978) s. 25/71-28/74 (także: W. Myszor, *La coptologie en Pologne*, „Le Monde Copte” 8 (1979) s. 17-20); W. Myszor, *Die Gnosis in den Texten von Nag Hammadi*, „Theologische Literatur Zeitschrift” 103 (1978) s. 236-238; W. Myszor, *Antonius-Briefe und Nag Hammadi – Texte*, JbAC 39 (1989) s. 72-88; W. Myszor, *Le Traité Tripartite, par E. Thomassen, L. Painchaud, Quebec 1989*, „Chronique d'Égypte” 68 (1993) s. 347-350 (po polsku: VoxP 19 (1990) s. 922-926); W. Myszor, J. Zandee, *The Teaching of Sylvanus, Leiden 1991*, „Chronique d'Égypte” 15 (1995) s. 422-426 (po polsku: SSHT 25/26 (1992/1993) s. 403-405); W. Myszor, *A. Khorsroyev, Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte, Altenberge 1995*, „Orientalia” 65 (1996) s. 370-374 (po polsku: „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 30 (1997) s. 363-367). Wyjątkiem jest: W. Myszor, *Kreuz, Leib Christi und Kirche (Excerpta ex Theodoto 42 und „Die Auslegung der Erkenntnis”, NHC XI,1)*, w: *Coptica – gnostica – manichaica: mélanges offerts*

trolog drukował w „Bibliotheca Orientalis”⁴³, „Chronique d’Egypte”⁴⁴, „Orientalia”⁴⁵.

Śladem współpracy ks. W. Myszora z Pontificio Istituto Biblico, powołanym do życia w 1909 roku przez papieża Piusa X w celu prowadzenia badań o charakterze naukowym nad Pismem Świętym, była korespondencja z dr. Hansem Quecke SJ (1928-1998), który w jezuickim Instytucie pracował od 1965 roku. H. Quecke był specjalistą z zakresu pism starochrześcijańskich, znał nie tylko język koptyjski, lecz i ormiański, gruziński, co ułatwiało mu dokonywanie tłumaczeń, a także przygotowywanie redakcyjne prac zgłaszanych do druku w czasopiśmie „Orientalia” sygnowanym przez Pontificio Istituto Biblico⁴⁶. Zachowana w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach korespondencja dotyczyła przesłanej przez ks. W. Myszora recenzji książki pod tytułem *Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte* Aleksandra Khosroyeva (Chosrojewa), rosyjskiego koptologa, znawcy historii Egiptu z okresu od II do IV wieku, szczególnie interesującego się gnostycyzmem, manicheizmem i wczesnym monastycyzmem. Problematyka książki A. Khosroyeva ściśle mieściła się w kręgu zainteresowań ks. W. Myszora, a zatem jego recenzja miała charakter nie tylko opisowy, lecz także w wysokim stopniu oceniający zarówno warstwę merytoryczną, jak i edytorską. Śląski patrolog, nie negując ustaleń A. Khosroyeva, polemizował jednak z niektórymi jego konstatacjami, zadawał pytania, na które

à Wolf-Peter Funk, red. L. Painchaud – P.-H. Poirier, Québec – Louvain – Paris 2006, s. 607-617.

⁴³ Czasopismo ukazujące się trzy razy w roku, sygnowane przez The Netherlands Institute for the Near East wchodzący w skład najstarszego holenderskiego uniwersytetu Leiden University. Na łamach czasopisma publikowane są artykuły, recenzje i wykazy bibliograficzne publikacji dotyczące egiptologii, w tym studia koptyjskie, nubijskie, hebrajskie, starotestamentowe, z zakresu asyriologii, hetytologii, archeologii starożytnego Bliskiego Wschodu i Egiptu.

⁴⁴ Czasopismo założone w 1925 roku przez belgijskiego egiptologa Jeana Caparta. Pismo jest organem L’Association Égyptologique Reine Élisabeth (dawniej Fondation Égyptologique Reine Élisabeth) publikujące rozprawy, artykuły, recenzje książek na temat historii i cywilizacji starożytnego Egiptu.

⁴⁵ Czasopismo Pontificio Istituto Biblico katolickiej szkoły wyższej z siedzibą w Rzymie, prowadzonej przez Towarzystwo Jezusowe. Pismo wychodzi trzy razy w roku i zawiera artykuły, recenzje, wzmianki tematycznie dotyczące zagadnień Starożytnego Wschodu.

⁴⁶ M. Krause, *In memoriam: P. Hans Quecke SJ (1928-1998)*, „Orientalia, NOVA SERIES” 69/3 (2000) s. 189-208.

odpowiedzi mogłyby przynieść dalsze badania. H. Quecke, będąc specjalistą z tych samych dziedzin co A. Khosroyev i ks. W. Myszor, zapoznał się wnikliwie z recenzją śląskiego naukowca. W pierwszym liście z 4 listopada 1995 roku⁴⁷ poinformował o przeprowadzonej wstępnej korekcie językowej i jednocześnie prosił o wyjaśnienie wątpliwości, jakie nasunęły mu się w trakcie lektury rozważań ks. W. Myszora. Kolejne listy dotyczące tej publikacji, a zachowały się jeszcze trzy autorstwa H. Quecke⁴⁸ i jeden ks. W. Myszora⁴⁹, można uznać za dowód nie tylko efektywnej współpracy między autorem i wydawcą, lecz ilustrację nawiązującego się dialogu dwóch specjalistów i pasjonatów dziejów wczesnego chrześcijaństwa. Obydwaj badacze bowiem w tych krótkich listach zainicjowali dyskusję wychodzącą poza konstatacje autora recenzowanej książki, próbując doprecyzować czy poszerzyć niektóre ustalenia rosyjskiego koptologa. W korespondencji z redaktorem „Orientalia” poruszono również sprawę publikacji tej recenzji w innym czasopiśmie, a więc kwestie praw autorskich. Ostatecznie recenzja ks. W. Myszora ukazała się w języku niemieckim, w numerze trzecim „Orientalia” z 1996 roku⁵⁰, a następnie, po ustaleniu, że ta wersja będzie pierwotna, o czym jej autor nadmieni w ewentualnych przedrukach – w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych”, w numerze trzydziestym z 1996 roku, już w języku polskim⁵¹. Bibliografia prac ks. W. Myszora i zachowane archiwalia po nim nie dowodzą, aby w późniejszym czasie ta współpraca była kontynuowana.

Innym czasopismem, do którego ks. W. Myszor wysyłał recenzje, była holenderska „Bibliotheca Orientalis”. W przypadku tego pisma to redakcja wystosowała do kapłana ze Śląska prośbę o wydanie opinii na temat konkretnej publikacji. Do listu dołączano zazwyczaj kserokopię strony tytułowej, zapewniając o przesłaniu manuskryptu lub wydania po wyrażeniu zgody na napisanie recenzji. Pierwszy z zachowanych listów świadczący o współpracy ks. W. Myszora z „Bibliotheca Orientalis” pochodzi z 21 mar-

⁴⁷ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 79.

⁴⁸ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 88, 97, 116.

⁴⁹ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 86. Wiadomo, że ks. W. Myszor napisał do H. Quecke jeszcze jeden list, ponieważ na liście redaktora „Orientalia” z 24 grudnia 1995 roku umieścił dopisek odręczny: „Odpisałem 23.01.96 r.”.

⁵⁰ W. Myszor, A. Khosroyev, *Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte, Altenberge 1995*, „Orientalia” 65 (1996) s. 370-374.

⁵¹ W. Myszor, A. Khosroyev, *Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte, Oros Verlas. Altenberge 1995. ss. X+195, SSHT 30 (1997) s. 363-367.*

ca 1990 roku i podpisany jest przez Emeri van Donzela (1925-2017) pełniącego w latach 1974-1990 funkcję dyrektora The Netherlands Institute for the Near East, instytucji wydającej „Bibliotheca Orientalis”⁵². Treść tego listu była skonwencjonalizowana i zawierała przede wszystkim podstawowe informacje o wymogach edytorskich dotyczących tekstów przyszłej recenzji. Ks. W. Myszor zgodził się na sporządzenie opinii, czego dowodzi odręczny dopisek „Wysłałem dnia 19.VII.1990 r.”⁵³ i sam tekst recenzji opublikowany w numerze czterdziestym ósmym periodyku z 1991 roku⁵⁴. Kolejny ślad kontaktu kapłana z redakcją „Bibliotheca Orientalis” to list z 1997 roku zawierający również propozycję nadesłania recenzji, przy czym nie wspomniano w nim już o sprawach edytorskich, traktując prawdopodobnie polskiego patrologa jako stałego współpracownika znającego oczekiwania redakcji w tej kwestii. Recenzja ukazała się w 1998 roku w numerze pięćdziesiątym piątym czasopisma⁵⁵. Do ks. W. Myszora wysyłano manuskrypty, wydawnictwa dotyczące problematyki rękopisów odnalezionych w Nag Hammadi, co też dowodziło uznania kapłana ze Śląska za jednego z wybitnych naukowców, specjalistów z zakresu dziejów wczesnego chrześcijaństwa. Publikacjami, które recenzował ks. W. Myszor dla „Bibliotheca Orientalis”, były *Nag Hammadi Library in English* (Leiden 1988) i *Jesus in the Nag Hammadi Writings* (Edinburgh 1996). Warto dodać, że autor pierwszej – James McConkey Robinson – był amerykańskim badaczem, sekretarzem Międzynarodowego Komitetu UNESCO do spraw Kodeksu Nag Hammadi, kierował pracami redakcyjnymi w międzynarodowym projekcie, The International Q Project, mającym na celu m.in. publikację rękopisów. Z kolei drugą wymienioną książkę napisała Majella Franzmann, australijska profesor religioznawstwa, interesująca się szczególnie sposobem opisywania postaci Jezusa w rękopisach z Nag Hammadi i w pismach manichejskich.

Ks. W. Myszor publikował recenzje także w belgijskim periodyku o zasięgu międzynarodowym pod tytułem „Chronique d’Égypte”⁵⁶. W pod-

⁵² W. Myszor, *S. Alpaslan Roodenberg – J. Roodenberg, In memoriam: Emeri van Donzel. Remembered*, „Bibliotheca Orientalis” 74/5-6 (2017) s. 469-471.

⁵³ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 315.

⁵⁴ W. Myszor, *J.M. Robinson, Nag Hammadi Library in English, Leiden 1988*, „Bibliotheca Orientalis” 48 (1991) s. 550-551.

⁵⁵ W. Myszor, *M. Franzmann, Jesus in the Nag Hammadi Writings, Edinburgh 1996*, „Bibliotheca Orientalis” 55 (1998) s. 249-251.

⁵⁶ W periodyku ukazały się dwie recenzje kapłana ze Śląska: W. Myszor, *Le Traité Tripartite, par E. Thomassen, L. Painchaud, Quebec 1989*, „Chronique d’Égypte” 68

danym analizie materiale archiwalnym nie ma jednak dokumentów, które przybliżyłyby okoliczności tej współpracy.

Analiza archiwaliów pozwoliła za to ujawnić, że ks. W. Myszor był kilkakrotnie zapraszany do udziału w międzynarodowych projektach naukowych, ale tylko część z nich skutkowałą opublikowaniem artykułu. Ranga opracowań, w których patrolog mógł wziąć udział, była, i jest do dziś, znacząca. Jednym z najwcześniejszych było wydawnictwo seryjne o tytule „Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung”, z którego redaktorem z ramienia wydawnictwa Walter de Gruyter, dr. Wolfgangiem Haase (ur. 1940), wymieniał listy w 1976 roku⁵⁷. Seria, nad którą prace trwały od 1968 roku, zaczęła się ukazywać w 1972 roku, jako efekt starań historyków i filologów klasycznych. W kolejnych tomach drukowano teksty dotyczące najważniejszych aspektów życia starożytnych Rzymian (polityka, prawo, religia, język i literatura, filozofia, nauka i sztuka).

Ks. W. Myszor został zarekomendowany do współpracy przez prof. dr. Petra Pokorný'ego (1933-2020), czeskiego teologa, specjalistę Nowego Testamentu, przez lata związanego z Protestantské teologické fakulty Univerzity Karlovy w Pradze. Polski patrolog miał wesprzeć dział *Religion* w „Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung”. Propozycję poczytywał za wyróżnienie, a miał też świadomość, że jego indywidualne badania nad gnostycyzmem zostaną dzięki niej wzbogacone i przyspieszone⁵⁸. Redakcja oczekiwała od autora nadesłania pracy (liczącej od trzydziestu do pięćdziesięciu stron, w zależności od wybranego zagadnienia i jego rangi), tematycznie powiązanej z ogólnym planem dzieła, która wypełniałaby lukę w przewidzianej strukturze⁵⁹. Tekst miał być gotowy do końca roku, a najdalej do początku kolejnego. Jak wynika z korespondencji, w przypadku opracowań napisanych pierwotnie w językach innych niż angielski, francuski, niemiecki czy włoski, patrolog mógł dostarczyć tłumaczenie, ale uzupełnione wobec pierwowzoru lub na nowo przygotowane od strony formalnej. Ks. W. Myszor, jak wyjaśnił redaktor, mógł przekazać materiał poświęcony gnozje, choć wybór problematyki pozostawiał zainteresowa-

(1993) s. 347-350; W. Myszor, *J. Zandee, The Teaching of Sylvanus, Leiden 1991*, „Chronique d'Egypte” 15 (1995) s. 422-426.

⁵⁷ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 18.

⁵⁸ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 22.

⁵⁹ Na podstawie tej wzmianki można przypuszczać, że pierwotnie list zawierał także plan opracowania.

nemu⁶⁰. Niemal miesiąc później, bo 17 czerwca, polski badacz odpisał, że propozycję przyjmuje, a nawet obiecał do końca roku wysłać rękopis bliski zagadnieniowo z rozprawą habilitacyjną, nad którą pracował. Jak przyznał, absorbował go temat *Anapausis, Ein Beitrag zur gnostischen Eschatologie*, lecz ostateczny tytuł artykułu zamierzał przekazać pod koniec października⁶¹. W badanych papierach archiwalnych nie zachowały się informacje pozwalające odtworzyć dalsze dzieje tej współpracy, której efektem mógł być tekst ogłoszony w jednym z najważniejszych opracowań informacyjnych poświęconych historii i kulturze Cesarstwa Rzymskiego. Być może przygotowania rozprawy habilitacyjnej, którą ks. W. Myszor planował złożyć w 1977 roku⁶² (habilitację uzyskał jednak kilka lat później, pod koniec 1982 roku, na podstawie studium *Anapausis w teologii chrześcijańskich gnostyków* wydanego w 1984 roku), przeszkodziły w realizacji projektu międzynarodowego.

Mniej informacji odkryto w Archiwum Archidiecezjalnym na temat potencjalnej współpracy ks. W. Myszora z wydawnictwem „Reallexikon für Antike und Christentum. Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt”, które ukazuje się od 1950 roku. Jedynymi śladami są pochodzące z grudnia 1986 oraz z grudnia 1987 roku listy historyka Kościoła, patrologa i archeologa chrześcijańskiego, ks. prof. dr. E. Dassmanna. Jako dyrektor Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike an der Universität Bonn, z którym seria była związana, rozesłał do międzynarodowej społeczności historyków Kościoła w starożytności zaproszenie do kooperacji⁶³. W badanej spuściznie nie odnaleziono odręcznych dopisków ks. W. Myszora na skierowanej do niego korespondencji ani odpowiedzi zawierającej powody nieprzystąpienia do wspólnych działań.

Inną okazją dla polskich badaczy do opublikowania artykułu za granicą były wyjazdy konferencyjne. Między 8 a 18 grudnia 1976 roku ks. W. Myszor wziął udział w International Colloquium on the Future of Coptic Studies w Kairze. Już podczas spotkania Szenuda III (1923-2012), patriarcha

⁶⁰ W liście pojawił się też zapis o dołączeniu ulotki, w której znalazły się wskazówki dotyczące przygotowania formalnego manuskryptu, zgodnie z zasadami redakcji. Ten dokument nie został odnaleziony w zanalizowanych archiwaliach. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 18.

⁶¹ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 22.

⁶² AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 36.

⁶³ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 188; AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 239.

Koptyjskiego Kościoła Ortodoksyjnego w latach 1971-2012, promował międzynarodowy projekt o nazwie *The Coptic Encyclopaedia*⁶⁴. W sierpniu 1977 roku prof. dr Aziz Suryal Atiya (1898-1988), egipski historyk i koptolog z The University of Utah w Salt Lake City, rozesłał list do społeczności naukowej. Jako redaktor encyklopedii chciał zebrać informacje o kierunkach badawczych uczonych, którzy nosiliby się z zamiarem publikacji. W zbadanej dokumentacji archiwalnej także i w tym przypadku nie zachowały się ślady dalszej korespondencji, nie wiadomo zatem, z jakich powodów ks. W. Myszor nie podjął prac. *The Coptic Encyclopaedia*, która ukazała się w 1991 roku, już po śmierci redaktora, była pierwszym informatorem na temat jednego z Kościołów Wschodnich opracowanym przez w sumie ponad 250 badaczy reprezentujących koptologię, teologię, historię i sztukę. W XXI wieku podjęto nawet starania na rzecz aktualizacji dzieła i wydania go w formie elektronicznej.

Wyjazd na kongres kairski mimo to zaowocował publikacją. Był nią wygłoszony przez ks. W. Myszora referat o tytule *La coptologie en Pologne*, który stał się pierwszym artykułem badacza wydanym za granicą. Tekst co prawda ukazał się poza materiałami pokonferencyjnymi, za to w jedynym na świecie czasopiśmie poświęconym badaniom demotycznym, „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”. Z 23 lutego⁶⁵ oraz 16 maja 1977 roku⁶⁶ pochodzą listy ks. Roberta McLachlana Wilsona (1916-2010), pastora Kościoła Szkocji, profesora Biblical Studies University of St. Andrews, który zajmował się gromadzeniem tekstów wystąpień zaprezentowanych na obradach w Kairze. W wiadomościach biblisty pojawiły się wyjaśnienia dotyczące wycofania *La coptologie en Pologne* z materiałów pokonferencyjnych. Zwracając patrologowi rękopis (z drobnymi poprawkami redakcyjnymi), zapewnił, że chętnie by go opublikował, lecz sprawy skomplikowały się z powodu nadmiernej liczby nadesłanych artykułów. Wydawca dążył do zmniejszenia rozmiaru książki, co skutkowało włączeniem referatu ks. W. Myszora do grupy tematycznej, którą

⁶⁴ Ks. W. Myszora polecił do współpracy prof. dr hab. Kazimierz Michałowski (1901-1981), światowej sławy egiptolog, o czym świadczy odręczny dopisek nadawcy listu. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 99-100. Kolejny list (z 29 czerwca 1978 roku) został skierowany przez prof. dr A.S. Atiya bezpośrednio do ks. W. Myszora (nadawca obawiał się, że poprzednia wiadomość mogła nie dotrzeć do Polski). Można się z niego dowiedzieć, że do projektu przystąpili naukowcy z 19 krajów. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 139.

⁶⁵ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 60.

⁶⁶ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 69.

można było łatwo oddzielić od pozostałych. 12 sierpnia szkocki biblista poinformował jednak patrologa, że tekst można wydrukować w „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”, pod warunkiem wyrażenia na to zgody do września⁶⁷. Ostatecznie artykuł ukazał się w periodyku jako *L'état actuel des études coptologiques en Pologne* w 1978 roku.

Kolejną sposobność do ogłoszenia pracy poza krajem dawały wyjazdy polskich naukowców na wykłady gościnne. W 1983 roku ks. W. Myszor udał się do Paderborn na zaproszenie wystosowane 24 lutego⁶⁸ przez rektora Theologische Fakultät, ks. prof. dr. Paula Bormanna (1923-2006). Między 27 czerwca a 11 lipca patrolog przebywał w Niemczech⁶⁹, gdzie wygłosił referat o tytule *Das Schweigen in den gnostischen Texten*. Wyrazem uznania dla gościa z Polski była opinia niemieckiej rady wydziału w sprawie publikacji odczytu. Dokumentacja archiwalna nie ujawnia okoliczności, które temu przeszkodziły, tekst o tym samym tytule bowiem ukazał się, ale w zredagowanych przez ks. W. Myszora warszawskich „Studia Antiquitatis Christianae” z 1986 roku.

W końcu lat osiemdziesiątych patrolog gościł w jeszcze innym ośrodku naukowym za zachodnią granicą, a mianowicie we Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn. 24 czerwca 1988 roku dał prelekcję o tytule *Antonius Briefe und Nag Hammadi Texte*⁷⁰. Po dwóch miesiącach ks. prof. dr. E. Dassmann zaproponował, by referat wydrukować w organie naukowym Instytutu – „Jahrbuchs für Antike und Christentum”⁷¹, którego redaktorem był w latach 1973-2001. Tekst przeszedł redakcję językową, a ks. W. Myszor został poproszony o zatwierdzenie zmian, uzupełnienie opisów bibliograficznych i jak najszybsze odesłanie rękopisu⁷², by można go było włączyć do tomu trzydziestego drugiego z 1989 roku. Tym razem współpraca z redakcją zakończyła się pozytywnie i artykuł wyszedł

⁶⁷ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 78.

⁶⁸ Propozycja obejmowała dwa tematy do wyboru: „Das Sakrament der Krankensalbung in der Geschichte der koptischen Liturgie” lub „Die Fragen nach dem *Schweigen* in der gnostischen Literatur”. AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 34.

⁶⁹ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 45-46.

⁷⁰ Lach-Bartlik, *Książdz Profesor Wincenty*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844.

⁷¹ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 303. Plany wydawnicze pojawiły się w liście ks. prof. dr. E. Dassmanna w grudniu 1988 roku. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 291.

⁷² W liście znalazł się odręczny dopisek ks. W. Myszora: „Odesłałem 6 IX 89”. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 305. Por. też AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 313.

jako *Antonius-Briefe und Nag Hammadi – Texte*, tyle że w tomie trzydziestym dziewiątym. Ponownie, już w polskojęzycznej wersji, został opublikowany w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” w roczniku 1992/1993 pt. *Listy św. Antoniego Pustelnika a niektóre teksty z Nag Hammadi*.

Warto jeszcze wspomnieć o jednostkowych publikacjach zagranicznych ks. W. Myszora, które nie dowodzą stałej, długoletniej współpracy z konkretnym uczonym, periodykiem czy wydawnictwem. Fakt jednak, że polski patrolog był zaproszony do współtworzenia danego tytułu, świadczy o prestiżu uczonego w międzynarodowym środowisku naukowym, o uznaniu jego osiągnięć. Przykładem mogą być książki pamiątkowe przygotowywane dla uczczenia rocznicy urodzin czy pracy szczególnie zasłużonych dla nauki badaczy. Ks. W. Myszor został zaproszony w 2001 roku przez profesorów Luisa Painchauda i Paula-Huberta Poirier z Institut D'études Anciennes Université Laval w Quebec do nadesłania artykułu, którego druk przewidziano w książce pod tytułem *Coptica, gnostica, manichaica* dedykowanej profesorowi Wolfowi-Peterowi Funkowi, pionierowi badań nad gnostycyzmem⁷³.

3. Międzynarodowa współpraca bibliograficzna

Inną formą współpracy publikacyjnej ks. W. Myszora była działalność bibliograficzna. Nawiązał kontakty z instytucjami, których zadaniem było dokumentowanie dorobku dziedzin i dyscyplin naukowych w postaci wykazów piśmiennictwa o charakterze międzynarodowym. Udział badacza w takich projektach często jest „niewidoczny”, pozostaje on anonimowym „producentem” opisów bibliograficznych. Mimo to, że w swoim dorobku publikacyjnym ks. W. Myszor nie mógł odnotować tego rodzaju pracy, bo nie był redaktorem bibliografii, trzykrotnie, jak wynika z analizowanych archiwaliów, wspomagał wydawnictwa zajmujące się opracowaniem informatorów bibliograficznych.

Prace tego typu zainicjował w trakcie zatrudnienia w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, która miała własne tradycje bibliograficzne sięgające 1969 roku, kiedy to nawiązała porozumienie z Centre de Recher-

⁷³ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 323,330. Praca ks. W. Myszora ukazała się w 2006 roku. Zob. W. Myszor, *Kreuz, Leib Christi und Kirche (Excerpta ex Theodoto 42 und „Die Auslegung der Erkenntnis“*, NHC XI,1), w: *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, red. L. Painchaud – P.H. Poirier, Bibliothèque Copte de Nag Hammadi. Section Études 7, Québec 2006, s. 607-617.

che et de Documentation des Institutions Chrétiennes w Strasburgu, dostarczając na bieżąco wykazy polskich publikacji⁷⁴. Ks. W. Myszor został współpracownikiem bibliograficznym w latach siedemdziesiątych. Najdłużej, bo niemal 20 lat, był partnerem redakcji serii „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”, która ukazywała się między 1959 a 1997 rokiem w oficynie Walter de Gruyter⁷⁵. Za jej powstanie i kształt odpowiedzialna była Die Patristische Kommission der Akademien der Wissenschaften Arbeitsstelle w Bonn, z którą ks. W. Myszor nawiązał kontakt w 1972 roku⁷⁶. Pierwotnie seria wychodziła pod kierunkiem prof. dr. Wilhelma Schneemelchera (1914-2003)⁷⁷, niemieckiego teologa protestanckiego, profesora patrologii na uniwersytecie w Bonn. Szczegóły i zasady porozumienia polski patrolog miał okazję omówić z kolejnym redaktorem bibliografii, prof. dr. Knutem Schäferdiekiem (1930-2010), protestanckim teologiem pracującym w Kirchengeschichte an der Evangelisch-theologischen Fakultät der Universität Bonn, kiedy to między 2 a 22 listopada 1986 roku przebywał w Bonn⁷⁸.

Celem podjętego działania było: „opracowanie (opis, ocena wartości naukowej, systematyzacja i publikacja) międzynarodowej bibliografii patrystycznej, to jest wydań, tłumaczeń i opracowań literatury wczesnochrześcijańskiej”⁷⁹. Przy powstaniu rejestru połączyli siły badacze reprezentujący m.in. Nijmegen (Holandia), Graz (Austria), Heidelberg (Republika Federalna Niemiec), Saloniki (Grecja), Oxford (Wielka Brytania), Melbourne (Australia), Pragę (Czechosłowacja), Peseux (Szwajcaria), Nowy Jork (Stany Zjednoczone), Salamankę (Hiszpania), Nakskov (Dania) i Sofię (Bułgaria), a więc ośrodki zlokalizowane zarówno w krajach Zachodu, jak i zza żelaznej kurtyny. Ks. W. Myszor dzięki przesyłaniu do redakcji

⁷⁴ Mandziuk, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej*, s. 28.

⁷⁵ Seria ta, dzięki staraniom ks. W. Myszora, w całości trafiła do zasobów Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zob. A. Muc, *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, SSHT 1 (2013) s. 211.

⁷⁶ W jednym z analizowanych dokumentów pojawiła się data 1975. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354.

⁷⁷ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 98.

⁷⁸ Potwierdzeniem wyjazdu są list oraz certyfikat podpisany przez prof. dr. Gabriela Adriányi’ego (ur. 1935) z Institut für Kirchengeschichte der Universität Bonn. List datowany jest na 3 listopada. AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 175. Certyfikat: AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 187. Por. też AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 161.

⁷⁹ AAKat., sygn.169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 62.

znormalizowanych opisów wybranych wydawnictw ogłoszonych w języku polskim i innych językach słowiańskich⁸⁰ włączył dokonania publikacyjne rodzimych uczonych do międzynarodowej komunikacji naukowej. Patrolog uzupełnił polską dokumentacją bibliograficzną 10 woluminów „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”, które ukazały się za lata 1969-1990⁸¹.

W 1976 roku podjął z kolei współpracę z Annelise Biedenkopf-Ziehner z Würzburga⁸² odpowiedzialną za dział bibliograficzny w „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”, na łamach której ogłaszała *Koptologische Literatur übersicht*⁸³. Patrolog przysyłał opisy polskich publikacji z zakresu koptologii i archeologii chrześcijańskiego Egiptu⁸⁴. Z dokumentacji archiwalnej wynika, że współpraca nie zawsze układała się pomyślnie i nie wszystkie opisy, zdaniem ks. W. Myszora, były wartę odnotowania w specjalistycznym wydawnictwie, były włączane do spisu⁸⁵.

Ks. W. Myszor, przynajmniej od 1998 do co najmniej 2007 roku, współpracował osobiście z Davidem M. Scholerem (1938-2008), pastorem Amerykańskiego Kościoła Baptystów, badaczem gnostycyzmu, wykładowcą Nowego Testamentu w Fuller Theological Seminary w Pasadenie w latach 1994-2008. D.M. Scholer przygotowywał dla holenderskiego wydawnictwa akademickiego Brill bibliografię obejmującą prace naukowe nad rękopisami z Nag Hammadi za lata 1948-1969 (tom I), 1970-1994 (tom II), 1995-2006 (tom III to integracja suplementów do bibliografii)⁸⁶. Na prośby amerykańskiego pastora ks. W. Myszor przysyłał mu swoje publikacje dotyczące gnostycyzmu, Ojców Kościoła, opisy bibliograficzne prac polskich uczonych dotyczące dziejów wczesnego chrześcijaństwa⁸⁷, przyczyniając się tym samym do powstania wydawnictwa bibliograficznego zawierającego łącznie 11 580 opisów. Z pewnością jednym z powodów utrzymywania kontaktów i współpracy z D.M. Scholerem była rzetelność

⁸⁰ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354, s. 2; AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 67.

⁸¹ *Bibliografia dorobku naukowego*, s. 42.

⁸² AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 208.

⁸³ *Bibliografia dorobku naukowego*, s. 42.

⁸⁴ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354, s. 2.

⁸⁵ AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 28.

⁸⁶ D.M. Scholer, *Nag Hammadi bibliography: 1948-1969*, Leiden 1971; D.M. Scholer, *Nag Hammadi bibliography: 1970-1994*, Leiden 1997; D.M. Scholer, *Nag Hammadi bibliography: 1995-2006*, Leiden – Boston 2009.

⁸⁷ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 63, 144, 145, 206, 258, 389; AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 68, 256.

amerykańskiego uczonego w przygotowywaniu bibliografii, co polski kapłan podkreślał w pozytywnej recenzji pierwszego tomu *Nag Hammadi Bibliography 1948-1969*, którą opublikował w „Collectanea Theologica” w 1973 roku⁸⁸.

4. Zakończenie

Zachowana w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach spuścizna rękopiśmienna ks. W. Myszora nie ujawnia wszystkich okoliczności nawiązywania międzynarodowej współpracy publikacyjnej. Dokumentacja została przekazana przez patrologa, przez niego również wyselekcjonowana i uporządkowana. Można było spodziewać się, że zabezpieczana przez twórcę i przez lata przechowywana korespondencja będzie kompletna, co pozwoliłoby na dokładniejszą charakterystykę tytułowego problemu. Niemniej od powstania najstarszych omówionych w tekście listów minęło 45 lat, a na dodatek patrolog musiał domowe archiwum przenosić, w związku ze zmianami miejsc pracy i zamieszkania. Możliwe jest zatem, że część spuścizny bezpowrotnie zaginęła i niemożliwe będzie odtworzenie motywów działania ks. W. Myszora. Przedstawione w artykule relacje patrologa z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, które umożliwiły mu publikację artykułów na łamach renomowanych periodyków i w wydawnictwach seryjnych, nie są więc pełne, ale i tak zdradzają nieznane lub potwierdzają rutynowe sposoby nawiązywania kontaktów naukowych w okresie PRL-u i czerpania z nich korzyści naukowych.

International Cooperation of Publication of Patrologists on the Example of Analysis of Correspondence of Rev. Professor Wincenty Myszor from the Archdiocesan Archives in Katowice

(summary)

The paper presents the circumstances of international cooperation of Fr. Prof. Wincenty Myszor (1941-2017). Fr. W. Myszor was a lecturer at the Warsaw Academy of Catholic Theology and the Faculty of Theology at the University of Silesia in Katowice. The research of a historical, biographical and bibliographical character was conducted mainly through content analysis and document research. The analysed documents come from 6 fonds of the legacy bearing reference numbers from 169/1 to 169/6 and spanning

⁸⁸ W. Myszor, *M.D. Scholer; Nag Hammadi Bibliography 1948-1969*, Leiden 1971, CT 43/3 (1973) s. 225-227.

1970-2008, kept at the Archdiocesan Archives in Katowice. The content analysis describes: the circumstances of printing Myszor's texts in „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie” and „Jahrbuch für Antike und Christentum”; Myszor's relations with editorial offices „Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung”, „Reallexikon für Antike und Christentum. Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt”, *The Coptic Encyclopaedia*, *Lexikons für Theologie und Kirche* and editors of magazines („Bibliotheca Orientalis”, „Chronique d’Egypte”, „Orientalia”). In the second part of the text, Myszor's contacts are characterized with: „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”, the bibliographic department in „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”, David M. Scholer – the author of *Nag Hammadi Bibliography*. The reconstructed fate of international interactions is part of the current of research devoted to the history of contacts between Polish researchers and scientists from the West, initiated in the period of the Polish People's Republic.

Keywords: Myszor Wincenty (1941-2017); patrology; archival documentation; publishing activities; international cooperation

Międzynarodowa współpraca publikacyjna patrologów na przykładzie analizy korespondencji ks. profesora Wincentego Myszora z Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

(streszczenie)

W artykule przedstawiono okoliczności współpracy międzynarodowej ks. prof. Wincentego Myszora (1941-2017). Ks. W. Myszor był wykładowcą warszawskiej Akademii Teologii Katolickiej oraz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Analizy treści dokumentów dokonano przy użyciu metod historycznej, biograficznej i bibliograficznej. Materiał badawczy pochodzi z sześciu zespołów spuścizny o sygnaturach od 169/1 do 169/6 z lat 1970-2008 przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach. W artykule opisano okoliczności ukazania się tekstów ks. W. Myszora w „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie” i „Jahrbuch für Antike und Christentum”, relacje ks. W. Myszora z redakcjami „Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der Neueren Forschung”, „Reallexikon für Antike und Christentum. Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt”, *The Coptic Encyclopaedia*, *Lexikons für Theologie und Kirche* oraz związki z redakcjami czasopism („Bibliotheca Orientalis”, „Chronique d’Egypte”, „Orientalia”). W drugiej części tekstu scharakteryzowano kontakty ks. W. Myszora z „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”, działem bibliograficznym w „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”, Davidem M. Scholarem – autorem *Nag Hammadi Bibliography*. Odtworzone losy międzynarodowych relacji ks. W. Myszora wpisują się w nurt badań poświęconych historii kontaktów polskich badaczy z naukowcami z Zachodu zapoczątkowanych w okresie PRL-u.

Słowa kluczowe: Myszor Wincenty (1941-2017); patrologia; dokumentacja archiwalna; działalność publikacyjna; współpraca międzynarodowa

Bibliografia

Źródła

Archiwum Archidiecezji Katowickiej, sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.
Archiwum Archidiecezji Katowickiej, sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.
Archiwum Archidiecezji Katowickiej, sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.
Archiwum Archidiecezji Katowickiej, sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.
Archiwum Archidiecezji Katowickiej, sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.

Opracowania

- Alpaslan Roodenberg S. – Roodenberg J., *In memoriam: Emeri van Donzel. Remembered*, „Bibliotheca Orientalis” 74/5-6 (2017) s. 469-471.
- Bednarski D., *Geneza i historia czasopisma „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2 (2017) s. 229-249.
- Bibliografia dorobku naukowego Księdza profesora dr. hab. Wincentego Myszora (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. A. Reginek – G. Strzelczyk – A. Żądło, Katowice 2009, s. 25-44.
- Connelly J., *Zniewolony uniwersytet. Sowietyzacja szkolnictwa wyższego w Niemczech wschodnich, Czechach i Polsce 1945-1956*, tł. W. Rodkiewicz, Warszawa 2014.
- Dudała H., *Spuścizny uczonych w zasobie Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach – wybrane problemy gromadzenia, opracowania oraz udostępniania*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 1 (2019) s. 12-24.
- Dybiec J., *Warunki rozwoju nauk humanistycznych i społecznych*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 177-298.
- Głuchowski J., *Zagraniczne pobyty akademickie pracowników UMK w okresie PRL-u*, Toruń 2021.
- Kameczyk W., *Patrystyka w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” (1968-2016)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2 (2017) s. 374-383.
- Kozłowski M., *Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017) – badacz antyku chrześcijańskiego*, „Nowy Filomata” 1 (2017) s. 141-143.
- Krause M., *In memoriam: P. Hans Quecke SJ (1928-1998)*, „Orientalia, NOVA SERIES” 69/3 (2000) s. 189-208.
- Krauze W. – Wujek T., *Współpraca naukowa Polski Ludowej z zagranicą*, Warszawa 1974.
- Lach-Bartlik L., *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, „Vox Patrum” 57 (2012) s. 11-20.
- Lach-Bartlik L., *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, „Vox Patrum” 57 (2012) s. 21-34.

- Lewek A., *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (I.VIII.1969-30.VI.1970)*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1 (1971) s. 449-476.
- Lewek A., *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (I.VII.1970-31.I.1971)*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 2 (1971) s. 187-198.
- Longosz S., *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, „*Vox Patrum*” 68 (2017) s. 843-856.
- Longosz S., *Polacy w Instytucie Patrystycznym w Rzymie*, „*Vox Patrum*” 2 (1982) s. 214-216.
- Małczak L., *Współpraca naukowa PRL z drugą Jugosławią*, „*Poznańskie Studia Slawistyczne*” 19 (2020) s. 117-133.
- Mandziuk J., *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954-1999*, Warszawa 1999.
- Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszoza. (Wybór korespondencji)*, red. K. Tałuć, Katowice 2019.
- Muc A., *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszoza dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” 1 (2013) s. 208-215.
- Muc A., *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. Prof. Wincentego Myszoza. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień-grudzień 2013 roku)*, „*Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*” 1 (2014) s. 251-256.
- Myszor W., „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” w trudnych latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*” 1 (2009) s. 16-21.
- Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. A. Reginek – G. Strzelczyk – A. Żądło, Katowice 2009.
- Ozorowski E., *Akademia Teologii Katolickiej w pierwszym semestrze roku akademickiego 1971/72*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 2 (1972) s. 393-401.
- Pick D., *Ponad żelazną kurtyną. Kontakty społeczne między PRL i RFN w okresie détente i stanu wojennego*, Warszawa 2016.
- Podolski H.Cz., *Kronika Akademii Teologii Katolickiej (Semestr letni r. akad. 1973/74)*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1 (1975) s. 339-346.
- Roszkowski W., *Polityczne i społeczno-gospodarcze uwarunkowania rozwoju nauki w Polsce 1944-1989*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 39-121.
- Różiewicz J. – Rolbiecki W., *Współpraca nauki polskiej z nauką radziecką w 30-leciu PRL*, „*Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*” 4 (1977) s. 719-734.
- Sobański R., *Akademia Teologii Katolickiej w ciągu dwudziestopięciolecia*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 2 (1980) s. 183-196.

- Walkusz J., *Relacje Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z zagranicą w okresie PRL*, „Roczniki Humanistyczne” 2 (2018) s. 241-264.
- Warząchowska B., *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 280-301.
- Zasztowt L., *Wstęp*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 10: 1944-1989, cz. 1: *Warunki rozwoju nauki polskiej. Państwo i społeczeństwo*, red. L. Zasztowt – J. Schiller-Walicka, Warszawa 2015, s. 9-37.